

אמירת דברי תורה על השולחן

פתח דבר:

"סעודות השבת" הם חלק בלתי נפרד מעבודת השם המוטלת עלינו בשבת קודש, מדובר ללא ספק בזמן ועיתוי גדול ויקר.

לכל איש ישראל בעל בעמיו ראוי לדעת ששעה זו בה כל בני המשפחה מסובים מסביב לשולחן השבת - היא הזדמנות פז להשפיע עליהם בדרכי נועם ובדברים המושכים את הלב ללכת בדרכי התורה על אדני המוסר ויראת שמים. זהו הזמן בו ניתן לתאר מעט מקורות חייהם של גדולי הדורות, ובכך לבנות בלבם חומה בצורה מפני כל אותם השקפות זרות והשפעות שליליות של הרחוב.

על כן, חובה עלינו לנצל את אותן שעות של קורת רוח כדבעי על מנת שנוכל להפיק מהן את התועלת המקסימלית. ועל כן התעוררתי לעסוק בנושא חשוב זה ולהרחיב בו מעט את היריעה.

חובה לומר דברי תורה על שולחננו!

ראשית נפתח בחובה הכללית לומר דבר תורה בכל סעודה. הנה ברור שהנהגה זו אינה מקבלת את היחס הראוי לה:

יש החושבים שמדובר ב"הנהגה טובה" או ב"מילי דחסידותא", אבל מהמקורות שלפנינו נוכל להסיק שמדובר בטעות, כי חובה גמורה יש בדבר, וכך נפסק להלכה.

פורים דיליה

דהנה איתא בשולחן ערוך (או"ח סימן ק"ע ס"א) בזה"ל: "אין משיחין בסעודה שמא יקדים קנה לושט. ואפילו מי שנתעטש בסעודה אסור לומר לו אסותא".

וכתב על זה החפץ חיים זצ"ל במשנ"ב (סק"א), וז"ל: אין משיחין בסעודה - אפילו בדברי תורה, ודוקא בשעת אכילה גופה ומשום סכנה וכדלקמיה, אבל בין תבשיל לתבשיל מותר, ומצוה על כל אדם ללמוד תורה על שולחנו, שכל שלחן שלא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים. וכתב בשל"ה דילמוד משנה או הלכה או אגדה או ספרי מוסר, ואינו יוצא במה שמברך ברכת המזון. ועל כל פנים יאמר איזה מזמור, וטוב לומר אחר ברכת המוציא מזמור "ה' רועי לא אחסר" שהוא דברי תורה ותפילה על מזונותיו, עכ"ל.

ולמרות שהחפץ חיים זצ"ל כתב בתחילת דבריו "מצוה יש בדבר" - ומשמע שאין בזה חיוב אלא מצוה, אבל זה אינו שהרי בהמשך דבריו הביא את דברי השל"ה הקדוש שאינו יוצא ידי חובתו בברכת המזון - ונראה שחובה גמורה יש בדבר.

וכך נקטו רוב הפוסקים, שהנה זה לשון המשנה באבות (פ"ג מ"ג): "רבי שמעון אומר: שלושה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים שנאמר (ישעיה כח, ח): "כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום", אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר (יחזקאל מא, כב): "וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'".

מה נחשב ל"דברי תורה"?

וכתב הרע"ב מברטנורא זצ"ל: "ובברכת המזון שמברכים על השלחן, יוצאין ידי חובתן, וחשוב כאילו אמרו עליו דברי תורה, כך שמעתי". אך כבר תמה עליו בתו"ט שם וכי המשנה עוסקת במי שאינו מברך ברכת המזון, וכן כתב השל"ה הקדוש (אות הק' - קדושת האכילה, ב).

ויש מהפוסקים אשר דנו אם האמירה - "מים אחרונים חובה" היא מספיקה, וראה בספר בן איש חי זצ"ל (פ' שלח אות ז') שכתב שדי בכך. אמנם ודאי שאם אפשרי הדבר לומר דבר תורה - כך ראוי לעשות.

על כל פנים נמצינו למדים שחייב גמור יש בדבר.

כמקור נוסף בחז"ל במה ראוי לעסוק בשעת הסעודה יש לציין את דברי הגמרא במסכת סנהדרין (דף קא.):

"תנו רבנן: הקורא פסוק של שיר השירים ועושה אותו כמין זמר, והקורא פסוק בבית משתאות בלא זמנו מביא רעה לעולם, מפני שהתורה חוגרת שק ועומדת לפני הקב"ה ואומרת לפניו: רבונו של עולם עשאוני בניך ככנור שמנגיין בו לצים. אמר לה (הקב"ה לתורה): בתי, בשעה שאוכלין ושותין במה יתעסקו? אמרה לפניו: רבונו של עולם, אם בעלי מקרא הן יעסקו בתורה ובנביאים ובכתובים, אם בעלי משנה הן יעסקו במשנה בהלכות ובהגדות, ואם בעלי תלמוד הן יעסקו בהלכות פסח בפסח בהלכות עצרת בעצרת בהלכות חג בחג".

מבואר מדברי הגמרא, התורה הקדושה התאווננה בפני הקב"ה על כך שפסוקים ממנה נאמרים בבית המשתאות, ועל אף שבשעת אכילה יש לומר דברי תורה אך חלילה לא בדרך של ליצנות.

למדנו אפוא שחובה גמורה על כל אדם לומר דברי תורה על שולחנו - מקרא משנה תלמוד - כל אחד לפום דרגא דיליה.

"לא אמרנו דברי תורה על השולחן"...

יש להוכיח שאי אמירת דברי תורה על שולחנו הוא חטא גמור אשר ראוי להתוודות עליו, שהרי כך אנו אומרים בוידוי הגדול של יום הכיפורים (ראה ספר עבודת הקודש להגאון הרב חיד"א זצ"ל), ובין הדברים הנאמרים תחת הכותרת "לצנו" מזכירים אנו: **"לא אמרנו דברי תורה על השולחן"**.

ומבואר שאיסור גמור בזה ועל כך אנו מתוודים ומזכירים את חטאינו.

החיוב - הן בסעודות חול והן בסעודות שבת

ובספר הזהר הקדוש (רעיא מהימנא פ' עקב דף רעג ע"א) הביא עשרה דברים שצריך האדם לעשות בסעודתו בשבת. הדבר הששי הוא - לומר דברי תורה על השולחן, וז"ל: "למהוי על פתורא - דברי תורה, דהכי אוקמוה מארי מתניתין: ג' שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה", עכ"ל.

וכבר דייקו המפרשים שאין כוונת הזוהר הקדוש שרק בסעודת שבת יש חיוב לומר דברי תורה ולא בחול, שהרי הובאה בדבריו המשנה באבות הנזכרת. אלא אדרבה, הדבר בא ללמדנו כי בימות החול פשוט שדברי תורה צריכים להיאמר, החידוש הוא שגם בסעודת השבת אשר היא עצמה מצוה והיה מקום לומר הא קיי"ל "העוסק במצוה פטור מן המצוה" ואם כן אין עלינו חובה לומר בה דברי תורה, על כן מזהירנו הזוהר הקדוש שהדברים אמורים גם בסעודות השבת.

וראיתי שבספר דברי תורה מהגאון הרבי ממונקאטש זצ"ל (ח"ב אות ב' וח"ה אות נ"ד) כותב: מנהג העולם לומר דברי תורה בסעודת מצוה כסעודת שבת ויו"ט וכיו"ב, מאידך גיסא בסעודת הרשות אינם אומרים דבר. אך באמת בסעודות מצוה אין חיוב גמור לומר דברי תורה, אבל בסעודות הרשות יש להיזהר בזה שלא יהא חלילה כאוכל מזבחי מתים...

צוואת היסוד ושורש העבודה זצ"ל - דברים נוראים

על כל ירא ושלם לקרוא את הקטע הבא מתוך הצוואה הקדושה של בעל יסוד ושורש העבודה זצ"ל (סימן א), שם מזהיר הוא את בניו בדברים נוקבים וז"ל:

"הנה בני אהובי, מגודל חיוב על האדם לקבוע שיעור בכל יום בלימוד ספרי מוסר כמבואר בכתבי האריז"ל, גם מגודל חיוב על האדם בלימוד על השולחן בעת סעודתו כמבואר בזוהר הקדוש, גם האריז"ל מזהיר על זה מאוד.

ולפי שראיתי בעוונותינו הרבים רוב לומדי תורה אינם נזהרים בשניהם, ובפרט בלימוד על השולחן, ולבי דוי על גודל עונשם רח"ל לפי גודל העוון המפורש בזוהר הקדוש, ולהפך - השכר הגדול והנפלא מהלימוד על השולחן כמבואר שם באריכות גדול.

וכי אין ראוי לאדם שידע בעצמו שלא היה נזהר בלימוד על השולחן ליפול מלא קומתו ארצה וליתן בעפר פיהו, ופלגי מים תרד עיניו על גודל השכר שנאבד מאיתו מהלימוד עד הנה.

בגלל כן, בני אהובי, מגודל האהבה ורחמנותי עליכם כרחם אב על בנים, קשרתי אתכם בעבותות האהבה, וגוזר עליכם בגזירת כיבוד אב וצואת שכיב מרע, שיהיה עליכם חיוב הלימוד על השולחן ממש כחיוב שלוש תפילות של יום - ערבית, שחרית ומנחה, ודוקא בספרי מוסר"...

היסוד ושורש העבודה זצ"ל מסיים את אזהרתו לבניו במשפט נורא עד למאוד, וז"ל: "ותדעו בני אהובי, שאנקם מאתכם אחר פטירתי אם לא תזהרו בלימוד על השולחן. ובודאי אם תקיימו צואתי, אהיה מליץ טוב בעדכם בעולם העליון. גם על כל איש ישראלי מעם קדוש שיזהר בזה, מבטיח אני לו בהבטחה נאמנה שאהיה מליץ טוב בעדו"!

כמדומני שלא נותר לנו מילה אחת להוסיף על דברים אלו ודי בהערה זו!

"המרבה לדבר בדברי תורה על שלחנו הרי זה משובח"!

כתב בספר פלא יועץ (ערך אכילה ושתיה): "צריך ליזהר לומר דברי תורה בשולחן, ולא יעבור מקרוא מקרא או משנה. וכשהוא בחברת בני אדם, אם בר הכי הוא - פיו יהגה בחכמה לזכות עצמו ואחרים עמו. ואי לאו בר הכי, או דלא מסתייעא ליה מילתא, על כל פנים ילמד בינו לבין עצמו איזו משנה השגורה בפיו כגון: "כל ישראל" או "רבי חנניה" וכדומה, וכל המרבה הרי זה משובח"!

פורים דיליה

מרון הרב שך זצ"ל : "שידברו בלימוד בעת האכילה!"

סיפר מו"ר ראש ישיבת נחלת משה הגאון רבי יעקב בן נאים שליט"א: לפני שנים רבות - עוד קודם שפתח את שערי הישיבה, הלך לשאול בעצת זקנים - להתייעץ עם מרון הרב שך זצ"ל מה הם הנקודות העיקריות עליהן יש לתת דגש מיוחד בחינוך הבחורים בישיבה - האם על יראת שמים או שמא רמת הלימודים היא הדבר החשוב, או דוקא המידות הטובות הן אבן היסוד.

לתדהמתו - מרון הרב שך זצ"ל אמר לו: עליך להקפיד על דבר אחד: שהבחורים ידברו בלימוד בינם לבין עצמם בשעת האוכל!

הדברים נוראים! זהו הדבר אשר מרון הרב שך זצ"ל ראה להדגיש באוזניו של ראש הישיבה שליט"א - וזאת היא אבן הפינה של הישיבה: לדבר בלימוד בשעת האכילה!

"ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד"

וראיתי בענין רמז נאה:

כתוב בפרשת תרומה (שמות כה, ל): "ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד", ופירש בזה בעל הכף החיים זצ"ל בספרו יגל יעקב: "ונתת על השלחן לחם פנים" - רצונו לומר "דברי תורה" שנקראת לחם, כמו שכתוב (משלי ט, ה) "לכו לחמו בלחמי" - ואז חשוב הוא כאילו אכלם לפני. וזה שאמר "לפני", ומה שאמר "תמיד" - הכוונה היא שיש להתמיד בדבר הזה ולומר דברי תורה על השולחן באופן קבוע.

"שולחנו של אדם מכפר עליו" - כאשר יש עליו דברי תורה!

לאחר שהתברר לנו החיוב לדבר דברי תורה בעת הסעודה, נעסוק מעט במעלות הנשגבות של מי שמרגיל את עצמו לנהוג בהנהגה זו:

הגמרא במסכת מנחות (דף צז, א) מביאה את הפסוק ביחזקאל (מא, כב): "המזבח עץ שלוש אמות גובה, ארכו שתיים אמות, ומקצועותיו לו וארכו

וקירותיו עץ, וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'". ודורשת הגמרא: "פתח במזבח וסיים בשלחן, ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו: בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם, ועכשיו שאין בית המקדש קיים שולחנו של אדם מכפר עליו".

מבאר בזה הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל בספרו משנת רבי אהרן (ח"א עמ' רח): דברי חז"ל שבזמן הזה שולחנו של אדם מכפר היינו דוקא כאשר האכילה היא מתוך קדושה - שדיבר דברי תורה על שולחנו, אבל אם חלילה האכילה אינה בקדושה היא כעין אביזריהו דעבודה זרה ח"ו, וכלשון המשנה באבות: "כאילו אכל מזבחי מתים"...

ממשיך הגר"א קוטלר זצ"ל בדבריו - "ואין זה משום ביטול תורה בלבד, אלא יש פגם בגוף האכילה דמוסר עצמו להגשמה אם אינו מדבר עליו דברי תורה, ומכל שכן אם מדבר דברים בטלים או ליצנות. וההבדל הוא גדול כל כך דמצד אחד הוי מזבח כפרה ונחשב כקרבן לפני ה' ומאידך גיסא כאילו אכלו מזבחי מתים ח"ו!"

מזבחה לה' או "זבחי מתים" חלילה...

איתא במשנה אבות (פ"ג מ"ד): "רבי שמעון אומר: שלושה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה - כאילו אכלו מזבחי מתים, שנאמר (ישעיה כח, ח): "כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום". אבל שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה - כאילו אכלו משלחנו של מקום שנאמר (יחזקאל מא, כב): "וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה'". מבואר מכאן שהחילוק בין "שולחן לפני ה'" לשולחן של "תקרובת עבודה זרה" הוא בזה, אם היה שם דברי תורה או אם לאו...

את הפער העצום בין שולחן שנאמרים עליו דברי תורה לזה שאין נאמרים עליו, הגר"א קוטלר זצ"ל הוסיף לבאר (ח"ב עמ' ל): "היינו כי עצם האכילה הרי היא מעשה חומרי, ובזה שוין בני אדם לבהמה, אך מוכרחת

פורים דיליה

לצורך קיומו למען התורה. אכן אם אמרו עליו דברי תורה - הרי נחשב השלחן "לפני ה'" - היינו לא לבד המצוה של דברי תורה אלא השלחן מתקדש... ולהיפך - הרי זה מעשה חומרי ולא שייך לתורה, אף דבודאי כח לימודו הוא אחר כך מכח האכילה, כי אכילתו חומרית".

הראש ישיבה זצ"ל מסיים את דבריו בהערה מעשית: "וכדאי וראוי מאד לקבל ענין זה למעשה בקבוץ של בני תורה - לדבר בדברי תורה על השלחן, בפרט שהרי ישנן הערות אצל רבים ויתבררו ויתלבנו כמה דברים. מלבד מה שניצולים על ידי כך מדברים בטלים ומדברים האסורים שבאים על פי רוב בקביעות רבים לסעודה".

מדוע אכל הגר"א קוטלר זצ"ל את ה"חמין" כשהוא קר?...

ונאה דורש נאה מקיים - תלמידיו של הגאון רבי אהרן זצ"ל סיפרו: מנהגו היה לאכול עם התלמידים בישיבה ביום השבת, אך תבשיל ה"חמין" תמיד נאכל על ידו כאשר הוא כבר קר... כי רבי אהרן זצ"ל דיבר בלימוד בעת הסעודה ללא הפוגה למרות ש"הצ'ולנט" כבר הוגש לשולחן, רק כאשר הצטנן לחלוטין הוא ניגש לאוכלו...

אשתו הרבנית ע"ה סיפרה כי מעודה אינה זוכרת את ראש הישיבה אוכל ללא ספר פתוח לפניו!

הקב"ה מחבב את "עבודת האכילה"!

בספר ברכות שמים ראיתי הסבר נאה מדוע דוקא עבודה זו של האדם המקדש את אכילתו בכך שמתבלה בדברי תורה חביבה מאוד לפני הקב"ה. וביאר זאת על פי משלו של המגיד ממעזריטש זצ"ל:

מלך גדול אשר באוצרותיו זהב וכסף כמו עפר הארץ, אם יקבל דורון העשוי מזהב וכסף - אין בו שום חשיבות בעיניו כי הרי יש לו הרבה כיוצא באלו, אך אם יביאו בפניו חתיכת עץ פשוטה המחוטבת בכל מיני ציורים

אמידת דברי תורה על השולחן

דקים ונפלאים, זאת תהיה מתנה חשובה ונפלאה אצלו - העובדה שבול עץ פשוט נהפך לכבודו ליצירת מופת!

כך גם דרכה של עבודת הצדיקים: בשמים יש קדושה ורוממות לרוב על ידי עבודת המלאכים, אבל מצות אכילה ושתיה אין שם, ולכן בעבודה זו של אכילה ראויה יש חשיבות גדולה. וזהו "השלחן אשר לפני ה'" - האכילה הזו חביבה לפניו יתברך כיצירת אומן!

שולחנו של אדם מעיד עליו...

בזה יובן המנהג שאנשי מעשה רבים נקברו בארון קבורה אשר נעשה מהשולחן שעליו אכלו ופרסו לחמם לאורחים ועניים, ואמרו על גביו דברי תורה, בכדי שהדבר ילמד עליהם זכות בישיבה של מעלה. ובבחינת מה שאמרו חז"ל במסכת תענית (דף יא.): "אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידין עליו - שנאמר (חבקוק ב, יא): "כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה".

וז"ל רבינו בחיי זצ"ל (שמות כה, כג): "ומנהג חסידים שבצרפת שעושים משלחנם ארון לקבורה, להורות כי האדם לא ישא מאומה בידו ולא ילונו בעמלו כי אם הצדקה שעשה בחייו והטובה שהוא מיטיב על שלחנו, ולכך אמרו רז"ל: (ברכות נד): "המאריך על שלחנו מאריכין לו ימיו ושנותיו".

והוסיף לדבר בזה בספרו שולחן של ארבע (שער א): "והנה באזנינו שמענו ורבים ספרו לנו בגדולים שבספרד והפרנסים בעלי אכסניא - שנהגו מנהג נכבד מאד נתפשט ביניהם מימים קדמונים, שהשלחן שלהם שהאכילו עליו את העניים בלכתם לבית עולמים שעושים ממנו ארון ולוחות שנקברים בהם. וכל זה לעורר ולקבוע בלבבות כי האדם אילו יגיע שיאו לעב ויעלה עשרו לעושר המלך שלמה - לא ישא בידו מאומה מעמלו שיעמול תחת השמש כי אם הטוב שעושה והצדקה שהוא מרחם את העניים כמו שאמר (ישעיה נח) "והלך לפניך צדקך".

פורים דיליה

וכפי הנראה המקדש את שולחנו על ידי שרגיל לדבר עליו דברי תורה ולארח בו עניים - דבר גדול הוא בשמים, ועל כן בחרו אותם צדיקים להיקבר בארון העשוי מהעצים הללו.

שעת הסעודה היא "שעת מלחמה"!

בזוהר הקדוש שעת הסעודה מכונה "שעת מלחמה", וז"ל שם (דף רעב ע"א): "דהכי אוקמוה רבנן דמתני' שעת אכילה שעת מלחמה".

וישנן סיבות רבות לכך: נציין סיבה אחת - ישנה מלחמה תמידית בין מלאכי מרום על כל דבר ודבר שהאדם מכניס לפיו, כי חלק מהמלאכים תפקידם לפעול שאותו מאכל יהיה לתועלת ולחיזוק גופו של האוכלו, אך חלקם פועלים להיפך - שהמאכל יגרום לו בעיות עיכול ולנזק במעיו. ויש לדעת שהאומר דברי תורה על שולחנו ניצול מכל רע.

וראיתי שעל דרך זו פירש המגיד להגאון הרב הבית יוסף זצ"ל כמובא בספר מגיד מישרים (פ' משפטים), וז"ל: "ובשעה שאתה אוכל בכל לגימה תהרהר במשניותי. וזה סוד "ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך" - כלומר, אם בשעה שאתה אוכל ושותה תהרהר בכל לגימה ולגימה בדברי תורה - יברך לחמך ומימך. דכיון דיהא מעוטף בדברי תורה לא יזיק לך דאפילו דמיא מזיקי לך, כד תשתי יתהון בהרהורא דמשניותי לא יזיקו לך, והיינו "את מימך". וכן אפילו כד לא תאכל אלא לחם בלחודוי לא יזיק לך והיינו "את לחמך", והיינו "והסירותי מחלה מקרבך" דהיינו במעיק, דלא יזיקו לך".

ועל דרך זה עיי"ש במגיד מישרים (פרשת עקב) לפרש את הפסוק (דברים ח, א): "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" - וכך פירושו: כשהאדם אוכל לחם לבד בלי לומר דברי תורה, הוא לא יתפרנס מכך ולא יחיה מכך, אלא שאם בשעת האכילה יהרהר בדברי תורה, שהוא מוצא פי ה' - "יחיה האדם" - אז יחיה ויתפרנס במעט שיאכל, שיתברך המזון שבמעיו על הרהורו בדברי תורה.

“עושה שלום במרומיו” - וכי יש מלחמה במרומים?...

לפי הדברים הללו יתגלה אור חדש במה שאומרים אנו בסוף ברכת המזון: “עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן”, ולכאורה מדוע נצרך ה”שלום במרומיו”, וכי יש מחלוקות במרומים עד שהקב”ה עושה שלום בין הניצים?

ושמעתי לבאר בזה ממו”ר הגאון רבי יעקב בן נאים שליט”א: לפי הנתבאר מדברי הזוהר הקדוש ששעת אכילה היא שעת מלחמה בין המלאכים - יש מהם הרוצים שהמאכל יזיק לאדם ויש מהם שאדרבה פועלים הם שהמאכל יבריא ויחזקו בכדי שתהא בידו היכולת לעבוד את הקב”ה. ולכן לאחר שעת המלחמה בשמים אנו מבקשים מהקב”ה שיעשה שלום בין המלאכים, וזהו - “עושה שלום במרומיו”!

מעשה נפלא עם החפץ חיים זצ”ל

כתוב במשנ”ב (בסימן ק”ע סק”א): טוב לומר בכל סעודה את “מזמור לדוד ה’ רועי לא אחסר” כי בזה יוצאים ידי חובת אמירת דברי תורה על השולחן, וגם יש בזה תפילה על הפרנסה.

סיפר תלמידו הגאון רבי משה יהודה שניידר זצ”ל: פעם אחת נכנסתי למרן החפץ חיים זצ”ל וראיתיו כשלפניו פתוח הספר “משנה ברורה”, וכולו שקוע במחשבות. ואז התנער ממחשבותיו ואמר: אוי, מפני שלא אומרים “מזמור לדוד” לכן חסר פרנסה לישיבה. ואז פנה אלי ואמר: “אתה רואה - “המשנ”ב” כותב שצריך לומר בכל סעודה מזמור לדוד ה’ רועי לא אחסר, וזה מועיל לפרנסה”.

באותו יום נכנס החפץ חיים זצ”ל לחדר האוכל של הישיבה וציווה שכל אחד יקפיד לומר בעת הסעודה “מזמור לדוד”. וראה זה פלא רק יצא הוא מחדר האוכל, נכנס לישיבה אחד מתומכי הישיבה ובידו נדבה חשובה...

פורים דיליה

"גדולה לגימה המקרבת!"

והנה כבר דשו בה רבים מבעלי המוסר והחינוך וקבעו הם שהזמן המתאים ביותר להמשיך את לבות הבנים והבנות ולהדריכם לתורה ויראת שמים הוא בשעת הסעודה ובפרט בסעודות השבת - על דרך המושג "גדולה לגימה המקרבת". והמקפיד בכל מקרה לומר דברי תורה על שולחנו ראוי לו שינצל הזדמנות זו לנטוע ולהשריש דברי מוסר ויראה בבני ביתו.

ולכן מהראוי להקדיש את הזמן בכדי להכין דברי תורה וסיפורים שיהיו מתוקים וערבים לכל בני הבית לרבות הנשים והקטנים, ועל ידי זה יוכל להדריכם בהשקפה נכונה ולהזהירם מהדרכים השונות של "סילוף האמת".

"אין קידוש אלא במקום סעודה"...

וכבר אמרו על כך רמז נאה: איתא בשו"ע (או"ח סי' רע"ג ס"א) - "אין קידוש אלא במקום סעודה", הכוונה היא, אין קידוש - אין מקום ראוי ומתאים להשפיע קדושה מלוא חופניו אל תוך לבם של בניו ובני ביתו, אלא במקום סעודה!...

ויש להשים לב לכך, כי מדובר בכלי עצום ומשפיע בחינוך הילדים!

וממדרש למעשה: על האדם להרגיל עצמו לומר דברי תורה בכל סעודה וסעודה אף בימות החול, די לומר אפילו פסוק, או: "מים אחרונים חובה" וכיוצא בזה, אמנם כל המוסיף מוסיפים לו ברכה מן השמים. ובפרט בסעודות השבת יכין דברי תורה ערבים ומתוקים לאוזן בכדי להשמיעם בשולחן השבת - ובזכות זאת יזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו!